

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 315/09-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. O. F., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, čl. 10 ods. 1, 2 a 3 a čl. 30 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a podľa čl. 20 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 11 C 28/2006 z 20. júna 2007 a postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 80/2009 z 30. apríla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. O. F. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. septembra 2009 doručená sťažnosť Mgr. O. F., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, čl. 10 ods. 1, 2 a 3 a čl. 30 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a podľa čl. 20 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 C 28/2006

z 20. júna 2007 a postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 80/2009 z 30. apríla 2009.

Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 28/2006 o neplatnosť zmluvy a vydanie veci požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesením z 20. júna 2007 mu súd prvého stupňa nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Proti tomuto uzneseniu sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Odvolací súd rozhodol v opravnom konaní tak, že potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa. Sťažovateľ k svojej sťažnosti doložil kópiu rozhodnutia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave č. 2009/07614/JJ/3 z 13. júla 2009, na základe ktorého je občanom v hmotnej núdzi, splňa nárok na pomoc v hmotnej núdzi a priznáva sa mu dávka v hmotnej núdzi.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza:

«Dňa 30. apríla 2009 porušovateľ v 1. rade vydal uznesenie, že navrhovateľ vo veci sp. zn. 11 C 28/06, vedenej na Okresnom súde Bratislava I o neplatnosť zmluvy a vydanie veci, Mgr. O. F., B. (ďalej len sťažovateľ), nespĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, z dôvodu, ako uvádza v odseku 1 na strane 1 uznesenia, že len jediným originálnym potvrdením, ktorým bolo súdne tlačivo potvrdené príslušným správnym orgánom, podaným dňa 15. 5. 2006, doložil popri viacerých predchádzajúcich fotokópiách jeho sociálnu odkázanosť, a preto súd údajne skúmal jeho zárobné a majetkové pomery, ktoré sa mali odlišovať od tých, uvedených na tlačive.

V odseku 1 posledná veta na strane 1 súd uvádza, že žalovaný zakúpil podľa vlastného vyjadrenia dvojité unimobunku, hoci tvrdí, že nevlastní majetok väčšej hodnoty.

Podľa odseku 2 na strane 2 uznesenia odvolací súd údajne vykonal dokazovanie a na základe oboznámenia sa s výpisom z obchodného a živnostenského registra rozhodol vec bez pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. c) O. s. p., lebo odvolanie sťažovateľa bolo nedôvodné, hoci súd zbral na vedomie v poslednej vete odseku 6 uznesenia, že podľa potvrdenia o osobných, majetkových a zárobných pomeroch, sťažovateľ je nezamestnaný, nemá žiaden príjem, nevlastní majetok väčšej hodnoty.

Odvolačí súd v odseku 6 na strane 2 údajne nahliadnutím do živnostenského a obchodného registra zistil, že „navrhovateľ ako člen predstavenstva V., spoločník a konateľ spoločnosti O. F. s. r. o. a ako podnikateľ L. musí dosahovať určité príjmy“, čím súd vôbec nepreukázal, že sťažovateľ dosahuje nejaké príjmy, keď ďalej v poslednej vete odseku 6 na strane 2 uznesenia súd uvádza, že sťažovateľ nepreukázal aké príjmy dosahuje.

Sťažovateľ na potvrdenom tlačive požadovaným spôsobom, ktorý akceptuje každý súd v Slovenskej republike, ktorý pre tieto účely drží tlačivá, preukázal, že žiadne príjmy podľa zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov nemá a preto je v zmysle zákona o hmotnej núdzi odkázaným, aj keby bol vlastníkom veci.

Za príjem sa na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi považuje príjem podľa zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov takto:

a) príjmy fyzických osôb, ktoré sú predmetom dane z príjmu po odpočítaní poistného na zdravotné, nemocenské, starobné, invalidné poistenie a poistenie v nezamestnanosti, preddavku na daň alebo dane z príjmov fyzických osôb,

b) príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb okrem prijatých náhrad škôd, náhrad nemajetkovej ujmy, plnenia z poistenia majetku a z poistenia zodpovednosti za škodu okrem platieb prijatých ako náhrada za stratu zdaniteľného príjmu,

c) sumy vreckového pri zahraničných pracovných cestách do výšky 40 % nároku na stravné ustanovené zákonom o cestovných náhradách,

d) náhrady niektorých výdavkov zamestnancov do výšky ustanovenej zákonom o cestovných náhradách,

e) ďalšie príjmy fyzických osôb podľa osobitných predpisov po odpočítaní dane.

Porušovatelia žiadne také príjmy podľa uvedeného zákona na strane sťažovateľa nezistili a tým nemali právny dôvod odmietnuť jeho žalobný návrh pre údajné zápisy v registroch.»

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo Mgr. O. F., upravené v čl. 1 a čl. 2(2), čl. 3(1), čl. 4(1), čl. 10(1), (2), (3) a čl. 30(1) Listiny základných práv a slobôd, a v čl. 20(1) a (2) a čl. 46(1) Ústavy

Slovenskej republiky, postupom Okresného súdu Bratislava I a Krajského súdu v Bratislave porušené bolo.

2. Rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 11 C 28/2006 zo dňa 20. júna 2007 a Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 80/2009 zo dňa 30. apríla 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Okresnému súdu Bratislava I a Krajskému súdu v Bratislave zakazuje pokračovať v porušovaní základného práva a slobody upraveného v čl. 1 a čl. 2(2), čl. 3(1), čl. 4(1), čl. 10(1), (2), (3) a čl.30(1) Listiny základných práv a slobôd a v čl. 20(1) a (2) a čl. 46(1) Ústavy Slovenskej republiky.

4. Mgr. O. F. priznáva finančné zadostučinenie 150.000,- € (stopäťdesiat tisíc euro), ktoré je Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave povinný mu vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Mgr. O. F. priznáva trovy konania/právneho zastúpenia, ktoré je Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet advokáta sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu podľa uvedenej výšky. “

Sťažovateľ žiada, aby mu ústavný súd z dôvodu jeho sociálnej odkázanosti ustanovil advokáta a uhradil mu trovy konania.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 a § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že všeobecné súdy nezákonne rozhodli o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže v zmysle Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bol spôsobilý na oslobodenie od poplatkov. Ústavný súd teda posudzoval ústavnosť postupu všeobecných súdov pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o oslobodenie od povinnosti platiť súdne poplatky (v konaní o neplatnosť zmluvy a vydanie veci).

1. Ústavný súd v súvislosti so sťažovateľom namietaným postupom a rozhodnutím okresného súdu sp. zn. 11 C 28/2006 konštatuje, že nemá právomoc na rozhodnutie o tejto časti jeho sťažnosti.

Článok 127 ods. 1 ústavy zakotvuje zásadu subsidiarity, podľa ktorej je ústavný súd oprávnený rozhodovať o ochrane základných práv a slobôd, iba ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochranu ústavnosti môže poskytnúť aj iný orgán verejnej moci v systéme všeobecného súdnictva – nadriadený súd. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania ostatných súdov.

Vo veci ochrany svojich práv v súvislosti s nepriznaním oslobodenia od súdnych poplatkov v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 28/2006 mohol sťažovateľ využiť opravný prostriedok.

Právomoc všeobecných súdov poskytnúť v tomto smere ochranu sťažovateľovmu právu na spravodlivé súdne konanie na základe opravných prostriedkov, ktoré vyplýva priamo z ustanovenia § 201 a nasl. a § 237 písm. f) OSP, vylučuje s ohľadom na znenie čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnosti smerujúcej priamo proti procesnému postupu a rozhodnutiu okresného súdu ako súdu prvého stupňa (napr. II. ÚS 409/08, III. ÚS 67/09).

Ústavný súd z uvedeného dôvodu sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti namietajúcej porušenie sťažovateľom označených základných práv rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 9 Co 80/2009 v prvom rade skúmal jej opodstatnenosť, t. j. či uvedeným rozhodnutím mohlo dôjsť k porušeniu jeho základných práv.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo

slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 344/06, I. ÚS 88/07).

Ústavný súd preskúmal uznesenie krajského súdu a dôvody, pre ktoré tento potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa. V odôvodnení uznesenia krajského súdu je uvedené:

„Odvolačí súd preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 O. s. p., doplnil dokazovanie oboznámením sa s obsahom výpisu zo živnostenského registra zo dňa 28. 4. 2009 a výpisov z obchodného registra Okresného súdu Bratislava I v Bratislave zo dňa 28. 4. 2009, následne vec prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania [§ 214 ods. 2 písm. c) O. s. p.], pretože odvolanie bolo podané proti uzneseniu a zistil, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

Podľa § 138 ods. 1 prvá veta O. s. p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva.

O oslobodenie od súdnych poplatkov musí účastník požiadať. Pre posúdenie dôvodnosti priznania sú rozhodujúce predovšetkým majetkové a sociálne pomery účastníkov, ale aj výška súdneho poplatku a povaha nároku.

Z obsahu spisu v danej veci vyplýva, že predmetom konanie je po tom, čo bolo uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo podanie v časti o určenie neplatnosti zmluvy odmietnuté, uznesením tunajšieho súdu sp. zn. 3 Co 246/06, 3 Co 247/06 potvrdené vydanie vecí a návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Odporca je podľa Potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch nezamestnaný, nemá žiaden príjem, nevlastní majetok väčšej hodnoty.

Odvolačí súd po doplnení dokazovania oboznámením sa z výpisov zo živnostenského ako aj obchodných registrov zistil, že navrhovateľ ako predseda predstavenstva (V., so sídlom v B.), spoločník, konateľ spoločnosti (O. F., s. r. o., sídlo B.), podnikateľ (obchodná spoločnosť – Mgr. O. F. – Z. miesto podnikania B.), musí dosahovať určité príjmy. Navrhovateľ ale nepredložil žiadne potvrdenie o akýchkoľvek príjmoch dosahovaných z podnikateľských činností (t. z. nepredložil daňové priznania, dokonca svoju podnikateľskú činnosť i v potvrdení o majetkových a zárobkových pomeroch zatajil

(uvedené je na jeho úkor) a bez preukázania týchto skutočností potom nie je možné priznať oslobodenie od súdneho poplatku.

Prvostupňový súd preto správne rozhodol, že u navrhovateľa nie sú podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov a odvolací súd podľa § 219 O. s. p. uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil, keď nadovšetko navrhovateľ vo svojom odvolaní v zmysle § 205a ods. 1 O. s. p. neoznačil žiadne nové skutočnosti a dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa.“

Ústavný súd konštatuje, že uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach samo osebe nie je rozporné s právom na spravodlivé konanie ani s ochranou vlastníckeho práva. Všeobecný súd pri rozhodovaní o tejto otázke musí prihliadať na rovnováhu medzi poskytovaním materiálnej ochrany právam a oprávneným záujmom účastníkov konania a ochranou plynulého a riadneho výkonu spravodlivosti pred neuváženým, prípadne šikanujúcim výkonom práva podať návrh na začatie konania jeho spoplatnením.

Legálnym prostriedkom na zabezpečenie rovnováhy uvedených záujmov je zákonná možnosť priznať účastníkovi súdneho konania na návrh celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 OSP, ak to jeho pomery odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť

teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Po oboznámení sa s obsahom uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 Co 80/09 z 30. apríla 2009 dospel ústavný súd k záveru, že zo záverov krajského súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Podľa názoru ústavného súdu rozhodnutie krajského súdu v danej veci je dostatočne zdôvodnené. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné odvolanie sťažovateľa považovať za neodôvodnené a napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdiť. Závery krajského súdu v uvedenom rozhodnutí nemožno podľa názoru ústavného súdu kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné so sťažovateľom označenými základnými právami.

Namietanie porušenia označených základných práv postupom krajského súdu v posudzovanej veci kvalifikuje ústavný súd ako zjavne neopodstatnené. Sťažovateľovi nebolo vyhovené z dôvodu, že nepodal kvalifikovaný (t. j. právne relevantnými písomnými dokladmi podložený) návrh na odpustenie súdnych poplatkov, a tiež z dôvodu jeho podnikateľskej činnosti, ktorú zistil krajský súd doplnením dokazovania, pričom ani v prípade svojej podnikateľskej činnosti sťažovateľ nepreukázal skutočnosti, ktoré by súdu umožňovali v čase jeho rozhodovania priznať mu oslobodenie od súdneho poplatku. Odvolací súd preto rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správne.

Ústavný súd je toho názoru, že v tomto prípade rozhodol krajský súd ústavne konformným spôsobom a sťažnosť sťažovateľa posúdil ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavným súdom stratilo opodstatnenie, preto sa ňou ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2009